

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 6/2008 vp**

**Hallituksen esitys laiksi merilain 6 luvun 1 §:n
muuttamisesta**

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä helmikuuta 2008 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi merilain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta (HE 175/2007 vp) valmistelevalle liikenne- ja viestintävaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- merenkulkuneuvos Aila Salminen, liikenne- ja viestintäministeriö
- professori Mikael Hidén
- assistentti Juha Lavapuro.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merilakia niin, että suomalaisen kauppaluksen päällikkönä voisi toimia Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen. Nykyisin suomalaisen kauppaluksen päällikkönä saa toimia vain Suomen kansalainen.

Esityksen tarkoituksena on saattaa Suomen lainsäädäntö tältä osin Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Esityksen säätämisperusteluissa sääntelyä arvioidaan perustuslain 6 §:n 2 momentin syrjintäkiellon kannalta ja päädytään toteamiseen, että ehdotus vastaa eurooppalaisten kilpailijamaiden sääntelyä ja sen voidaan siten katsoa rakentuvan vastavuoroisuuden varaan. Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu merilain muutos voidaan säätää tavallisessa lainsäätämisperustelussa.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Julkisen vallan käyttö

Voimassa olevan lain mukaan suomalaisen

kauppaluksen päällikkönä saa toimia vain Suomen kansalainen. Lakiehdotuksella laajennettaisiin mainittu oikeus koskemaan Euroopan unioniin tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan

valtion kansalaisia. Päälliköllä on aluksellaan eräitä julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä, kuten merimieslain 74 §:n perusteella oikeus käyttää voimakeinoja järjestyksen ylläpitämiseksi ja merimieslain 75 §:n nojalla oikeus pitää rikoksesta epäiltyä säilössä.

Lailla voidaan perustuslain 125 §:n 1 momentin nojalla säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalaisia. Perustuslain esitöiden mukaan sanonnalla "määrätty" julkinen virka tai tehtävä ilmaistaisiin periaate, jonka mukaan kansalaisuusvaatimuksia tulisi asettaa vain rajoitetusti ja perustelluista syistä (HE 1/1998 vp, s. 180/I). Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n perusteella antaa vain viranomaiselle. Perustuslain esitöissä ja perustuslakivaliokunnan käytännössä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin on pidetty merkittävänä julkisen vallan käyttönä (HE 1/1998 vp, s. 179/II ja esim. PeVL 1/2008 vp, s. 3/I, PeVL 10/2006 vp, s. 2—3).

Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan perustuslaki ei ehdottomasti edellytä julkisen vallan käyttämistä koskevien tehtävien rajaamista vain Suomen viranomaisten (PeVL 56/2006 vp, s. 3, PeVL 44/2002 vp, s. 2—3) tai Suomen kansalaisten piiriin (PeVL 40/2000 vp, s. 3/I). Lisäksi voimakeinojen käyttö käsittää kauppalaoksen päällikön tehtävistä hyvin marginaalisen osan verrattuna esimerkiksi yksityisten järjestyksenvalvojien tai vartijoiden toimivaltuuksiin (PeVL 28/2001 vp, s. 6/I). Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettu sääntely on tarkoituksenmukaista eikä sille ole perustuslain 124 ja 125 §:stä johtuvia esteitä.

Yhdenvertaisuus

Lakiehdotuksen perusteella Suomen kansalaiset sekä EU:n ja ETA:n jäsenvaltioiden kansalaiset asetetaan eri asemaan kuin muiden valtioiden kansalaiset. Perustuslain 6 §:n 1 momentin mu-

kaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei perustuslain 6 §:n 2 momentin perusteella saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan jonkin henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslakivaliokunnan arvion mukaan sääntely liittyy Suomen kansainvälisiin sopimuksiin, ennen muuta EY:n perustamissopimuksen 39 artiklan mukaisiin työvoiman vapaata liikkuvuutta koskeviin velvoitteisiin, sekä vastaa eurooppalaista sääntelyä ja rakentuu siten tavallaan vastavuoroisuuden varaan (PeVL 22/2004 vp, s. 2/II, PeVL 4/2002 vp, s. 3/II). Valiokunnan mielestä eri valtion kansalaisten erottelulle on siten olemassa perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaiset hyväksyttävät perusteet.

Täysivaltaisuus

Sääntelyä on lopuksi arvioitava vielä Suomen täysivaltaisuutta koskevan perustuslain 1 §:n 1 momentin kannalta. Perustuslain esitöiden ja perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan täysivaltaisuutta tulkittaessa on otettava huomioon kansainvälinen oikeus ja Suomen kansainväliset velvoitteet sekä Suomen jäsenyys useissa kansainvälisissä järjestöissä. Tällöin erityistä merkitystä on Suomen jäsenyydellä Euroopan unionissa (HE 1/1998 vp, s. 71—72, PeVL 38/2001 vp, s. 4—5, PeVL 36/2006 vp, s. 5). Huomiota on myös kiinnitettävä siihen, että kauppalaoksen päällikkö ei ole minkään ulkopuolisen tahon edustaja Suomessa eikä suhteessa suomalaisiin viranomaisiin. Suomi ei myöskään luovuta riippumattomuuttaan minkään valtion hyväksi. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan kauppalaoksen päällikön kansalaisuutta ei voida pitää Suomen täysivaltaisuutta rajoittavana kysymyksenä.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä taval-
lisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Helsingissä 25 päivänä maaliskuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Kari Kärkkäinen /kd
vpj.	Jacob Söderman /sd	Mikaela Nylander /r
jäs.	Outi Alanko-Kahiluoto /vihr	Tuula Peltonen /sd
	Tuomo Hänninen /kesk	Veijo Puhjo /vas
	Ulla Karvo /kok	Tapani Tölli /kesk
	Elsi Katainen /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Ilkka Viljanen /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kalevi Laaksonen.